

ЧАСТОТА ХРОНІЧНИХ УСКЛАДНЕНЬ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ У ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ ЗА ДАНИМИ РЕЄСТРУ

Глоба Є.В.

*Український науково-практичний центр ендокринної хірургії,
трансплантації ендокринних органів і тканин МОЗ України, м. Київ*

Глобальною медико-соціальною проблемою сучасності, епідемією неінфекційного характеру сьогодні є цукровий діабет (ЦД). Висока поширеність, довічний перебіг, рання інвалідизація, високий рівень смертності ставлять ЦД в один ряд з такими недугами, як СНІД і онкологічні захворювання. За рівнем захворюваності та смертності населення у розвинутих країнах ЦД посідає 3 місце [1]. Тому на сьогодні вирішення проблем ЦД залишається пріоритетним напрямком діяльності національних систем охорони здоров'я всіх без винятку країн світу.

Діти та підлітки складають 8–10 % від усіх хворих на ЦД 1 типу, тобто один з кожних 500 дітей і один з кожних 200 підлітків хворіють на ЦД [2].

В Україні кількість хворих на ЦД складає 2 % населення [3]. Станом на кінець 2008 року зареєстровано 7760 дітей з ЦД віком до 17 років включно. Поширеність ЦД в 2008 році серед дитячого населення складала 0,93 на 1000 дитячого населення відповідного віку, захворюваність — 0,12 на 1000 відповідного населення [4]. Отже, Україну можна віднести до країн із середніми показниками захворюваності.

До основних хронічних ускладнень ЦД відносять мікросудинні ускладнення (ретинопатію, нефропатію, невропатію), клінічна маніфестація яких починається в дитячому і підлітковому періоді. Дослідники прогнозу-

ють, що поряд зі зростанням захворюваності населення на ЦД, очікується і зростання частоти його ускладнень, яка в різних країнах світу реєструється від 40 до 60 %. За даними офіційної статистики в Україні у 38,9 % хворих різного віку зареєстровано ті чи інші ускладнення, серед підлітків — у 51,5 % [3], без суттєвої динаміки їх частоти протягом кількох років. Слід відмітити, що частота ускладнень в різних регіонах України має великі коливання (від 22,8 до 51,4 %), що може свідчити про низьку ефективність їх виявлення ендокринологами та суміжними спеціалістами, недостатнє обстеження хворих в амбулаторних та стаціонарних умовах, а також реєстрації виявленої патології.

Критичними факторами в розвитку ускладнень ЦД у дітей є: тривалість діабету, стан глікемічного контролю (рівень HbA_{1c}), вік і стадія пубертату [5]. До інших факторів ризику відносять генетичну схильність, гіперліпідемію, гіпертензію, тютюнопаління, ожиріння.

Розподіл хронічних ускладнень, їх частота і залежність від певних чинників в різних регіонах України залишається недостатньо вивченою. Метою нашої роботи було дослідження частоти хронічних ускладнень, їх залежність від тривалості ЦД і віку дітей південного регіону України за даними реєстру дітей, хворих на ЦД.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

З 2004 року в Україні функціонує реєстр дітей та підлітків, хворих на ЦД. До бази даних реєстру дитячі ендокринологи надають інформацію, що поділена на декілька розділів: паспортні дані, дата народження, дата захворювання на ЦД; лікування (вид і добова доза інсуліну, наявність інсулінової помпи); ускладнення (частота і важкість гострих і наявність і ступінь хронічних ускладнень); рівень НвА_{1с}; забезпеченість засобами самоконтролю.

Нами були проаналізовані дані реєстру дітей, хворих на ЦД, які мешкають в півден-

ному регіоні України: АР Крим, м. Севастополь, Херсонська, Миколаївська, Одеська області. База даних містить повну інформацію щодо особливостей лікування, стану глікемічного контролю та наявності ускладнень у 945 дітей з означених регіонів. Діти були поділені на вікові групи: віком до 4 років, 5–9 років, 10–13 років, 14–17 років, включно. За тривалістю хвороби діти були поділені на групи: до 1 року, 1–4 роки, 5–9 років, більше 10 років. В кожній із цих груп був проаналізований розподіл хронічних ускладнень і рівень НвА_{1с}.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Таблиця 1

Частота хронічних ускладнень згідно даних реєстру дітей, хворих на цукровий діабет 1 типу в південному регіоні України (%)

Група хворих		Хронічні ускладнення цукрового діабету									НвА _{1с} , %
		ДК	ДР	ДПН		ДН	ЛП	ХР	СМ	ДГ	
				СМ	ПВ						
Тривалість ЦД (роки)	n										
Менше 1	133	0,00	1,73	1,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,09
1–4	337	0,60	7,95	9,48	1,78	1,82	2,78	1,23	0,20	1,15	8,68
5–9	320	2,97	18,46	23,83	5,30	8,44	6,39	4,02	0,34	3,08	9,09
Більше 10 років	155	7,25	23,57	28,42	8,48	7,87	12,57	20,84	4,85	12,83	9,24
Вік (роки)											
0–4	45	0,00	4,50	0,00	2,00	4,50	7,50	4,00	0,00	4,00	8,10
5–9	147	0,00	5,88	5,46	0,48	0,00	1,85	2,70	0,00	0,48	8,59
10–13	249	2,41	10,03	10,62	3,28	1,54	3,87	6,04	0,75	4,15	8,71
14–17	504	2,98	17,34	21,20	5,41	6,95	5,81	6,36	1,15	3,28	9,00
Всього	945	2,75	19,57	17,03	6,03	4,13	3,71	5,82	0,95	2,86	

Примітка. ДК – Діабетична катаракта, ДР – Діабетична ретинопатія, ДПН – Діабетична поліневропатія, СМ – сенсорно-моторна, ПВ – Вегетативна, ДН – Діабетична нефропатія, СМ – синдром Моріака, ДГ – Діабетичний гепатоз, ХР – Хайропатія, ЛП – Ліподистрофія.

Розподіл дітей за віком, тривалістю ЦД, хронічними ускладненнями, рівнем НвА_{1с} наведений у таблиці 1.

Як видно із таблиці, в структурі ускладнень загалом переважають діабетична ретинопатія, сенсорно-моторна невропатія, найменше у дітей зустрічаються синдром

Моріака, діабетична катаракта і діабетичний гепатоз.

При аналізі залежності ускладнень від стажу ЦД з'ясувалося наступне. У дітей з тривалістю ЦД до 1 року переважають такі ускладнення, як діабетична ретинопатія і сенсорно-моторна невропатія, при трива-

лості захворювання 1–4 і 5–9 років зростає частота діабетичної ретинопатії і сенсорно-моторної невропатії, при тривалості ЦД більше 10 років окрім вищевказаних ускладнень суттєво зростає частота діабетичної катаракти, діабетичної нефропатії, вегетативної поліневропатії, ліподистрофії, діабетичного гепатозу і хайропатії (ускладнення наведені в порядку зростання). Узагальнена інформація щодо ускладнень ЦД у дітей різного віку з різною тривалістю захворювання південному регіоні України представлена на рис. 1 і 2.

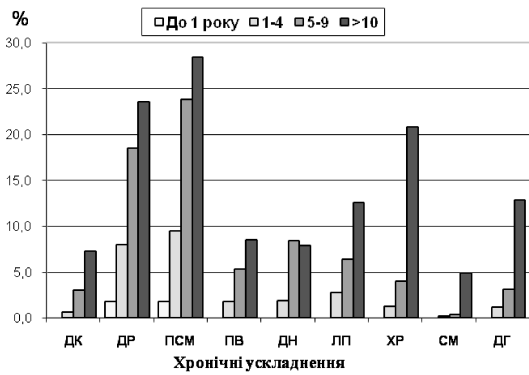

Рис 1. Частота хронічних ускладнень ЦД 1 типу у дітей в південному регіоні України в залежності від тривалості хвороби.

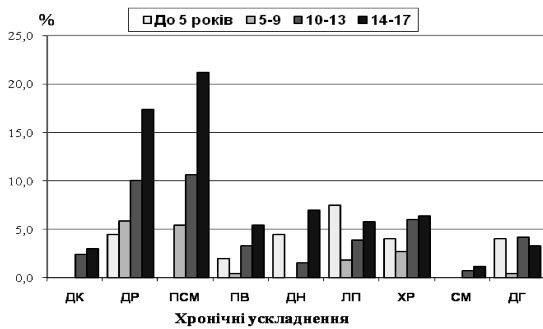

Рис 2. Частота хронічних ускладнень ЦД 1 типу у дітей різного віку.

При аналізі залежності ускладнень від віку виявлено, що в південному регіоні у дітей віком до 5 років переважають такі

ускладнення, як діабетична нефропатія, діабетична ретинопатія і ліподистрофія (випадки даних ускладнень у цій групі переважно зареєстровано у дітей Херсонської і Миколаївської областей). У дітей віком від 5 до 9 років, 10–13 років і 14–17 років — діабетична нефропатія, хайропатія, діабетична ретинопатія, і сенсорно-моторна невропатія (частота вищевказаних ускладнень зростала з віком).

Найнижчий середній показник HbA_{1c} (7,55%) зареєстровано в АР Крим, найвищий (10,78%) — в Херсонській області (рис. 3). Аналізуючи зміни HbA_{1c} в залежності від тривалості ЦД і віку хворих, можна відмітити зростання показника в обох групах за збільшення віку дітей і тривалості захворювання (рис. 4).

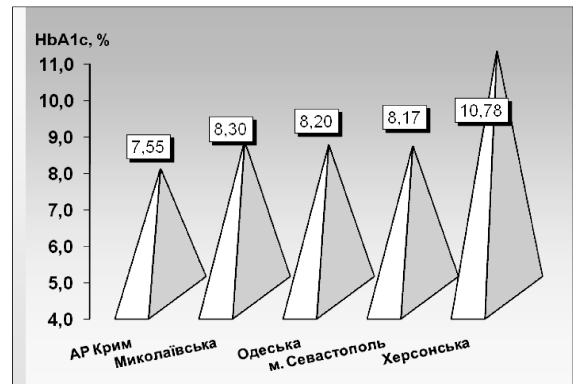

Рис 3. Показники глікозильованого гемоглобіну у дітей з південних регіонів України.

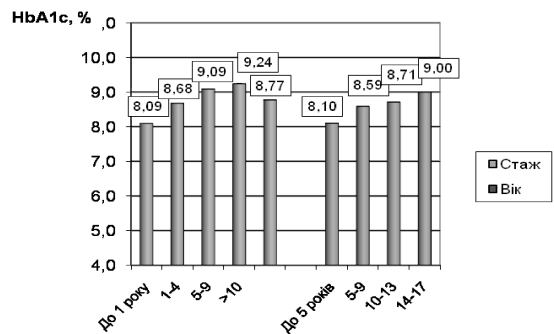

Рис 4. Показники глікозильованого гемоглобіну у дітей в залежності від тривалості ЦД і віку.

ВИСНОВКИ

1. У дітей, хворих на цукровий діабет 1 типу, що мешкають в південних регіонах України, найбільш частими хронічними ускладненнями є сенсорно-моторна

невропатія, діабетична ретинопатія, хайропатія.

2. Частота хронічних ускладнень збільшується за зростання тривалості цукрового

діабету і збільшення рівня глікозильованого гемоглобіну.

3. Рівень глікозильованого гемоглобіну зростає за умови збільшенні віку дитини і тривалості захворювання.

4. Згідно показників глікозильованого гемоглобіну у більшості дітей південного регіону стан глікемічного контролю — на рівні високого ризику.

5. В південних регіонах якість виявлення ускладнень цукрового діабету у дітей є незадовільною і їх частота має великі розбіжності. Зустрічаються випадки як гіпердіагностики (особливо діабетичної ретинопатії), так і недостатньої діагностики (Миколаївська і Одеська області).

ЛІТЕРАТУРА

1. Тронько М. Д. Основи клінічної фармакології цукрового діабету та його ускладнень [Текст] (посібник для лікарів) / М. Д. Тронько, В. В. Корпачев. — К.: [б. в.], 2004. — С. 12.
2. Филиппова Н. В. Сахарный диабет и его осложнения у детей и подростков [Текст] / Н. В. Филиппова, Е. А. Будрейко, Л. Д. Никитина // Х.: Основа, 2005. — 300 с.
3. Чернобров А. Д. Частота ускладнень цукрового діабету у хворих з 1 та 2 типом захворювання [Текст]

/ А. Д. Чернобров // Ендокринологія. — 2007. — Т. 12. — С. 311.

4. Довідник дитячого ендокринолога за 2008 рік [Текст] // Міністерство охорони здоров'я України, Центр медичної статистики МОЗ України. — К.: [б. в.], 2009. — С. 99.

5. Brink S. Complication of pediatric and adolescent type 1 diabetes mellitus [Text] // Curr. Diab. Rep. — 2001. — № 1 (1). — P. 47-55.

ЧАСТОТА ХРОНІЧНИХ УСКЛАДНЕНЬ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ У ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ У ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ ЗА ДАНИМИ РЕЄСТРУ

Глоба Є. В.

Український науково-практичний центр ендокринної хірургії, трансплантації ендокринних органів і тканин МОЗ України, м. Київ

Досліджено частоту хронічних ускладнень цукрового діабету, їх залежність від тривалості хвороби і віку дітей з південного регіону України за даними реєстру дітей, хворих на цукровий діабет. Серед хронічних ускладнень найбільш часто зустрічаються сенсорно-моторна невропатія, діабетична ретинопатія, хайропатія. Частота хронічних ускладнень збільшується за зростання тривалості хвороби і збільшення рівня глікозильованого гемоглобіну, рівень якого вищий у дітей старшого віку з більшою тривалістю захворювання.

К л ю ч о в і с л о в а: діти і підлітки, цукровий діабет 1 типу, хронічні ускладнення, реєстр хворих.

ЧАСТОТА ХРОНИЧЕСКИХ ОСЛОЖНЕНИЙ САХАРНОГО ДИАБЕТА У БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ В ЮЖНОМ РЕГИОНЕ УКРАИНЫ ПО ДАННЫМ РЕЕСТРА

Глоба Е. В.

Украинский научно-практический центр эндокринной хирургии, трансплантации эндокринных органов и тканей МЗ Украины, г. Киев

Исследована частота хронических осложнений сахарного диабета, их зависимость от длительности заболеваний и возраста детей из южного региона Украины по данным реестра детей, больных сахарным диабетом. Из хронических осложнений наиболее часто встречаются сенсорно-моторная невропатия, диабетическая ретинопатия, хайропатия. Частота хронических осложнений возрастает при увеличении длительности заболевания и уровня гликозилированного гемоглобина, высокий уровень которого встречается у детей более старшего возраста с большей длительностью заболевания.

К л ю ч е в ы е с л о в а: дети и подростки, сахарный диабет 1 типа, хронические осложнения, реестр больных.

**FREQUENCY OF CHRONIC DIABETES COMPLICATIONS IN CHILDREN
AND ADOLESCENTS IN THE SOUTHERN REGION OF UKRAINE ACCORDING
TO THE DATA OF THE REGISTER**

Y. Globa

*Ukrainian Center of Endocrine Surgery, Endocrine Organs and Tissue Transplantation, Ministry of Health
Care of Ukraine, Kyiv*

We investigated frequency of chronic complications, their dependence on the diabetes mellitus duration and the age of children who reside in the southern region of Ukraine according to on the data of the register of children patients with diabetes mellitus. Chronic complications are more frequent when combined with neuropathy, retinopathy, hairopathy. The frequency of chronic complications has a dependence upon diabetes mellitus duration and increase in the HbA_{1c} level. The level HbA_{1c} is higher in more grown children with longer duration of the disease.

Key words: children and adolescents, type 1 diabetes mellitus, chronic complications, register of patients.